

що при цьому слід взяти до уваги заходи, запропоновані у Проекті Закону України про Концепцію державної інформаційної політики № 7251 від 13 жовтня 2010 р., в якому основними напрямками реалізації державної інформаційної політики пропонується визначити:

1) у зовнішньополітичній сфері: забезпечення вільного доступу громадян України до зарубіжних інформаційних ресурсів, адаптації інформаційної продукції зарубіжних виробників для вітчизняних споживачів; сприяння задоволенню інформаційних потреб закордонних українців; сприяння створенню та розповсюдженню інформаційної продукції українською мовою в глобальних комп'ютерних мережах і системах; формування позитивного міжнародного іміджу України;

2) у внутрішньополітичній сфері: забезпечення прозорості і публічності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування під час прийняття управлінських рішень, зокрема впровадження демократичних принципів їх взаємин із засобами масової інформації; активне залучення засобів масової інформації до обговорення соціально значущих проблем, ідей та проектів з метою підготовки громадськості до сприйняття нових явищ суспільного життя; сприяння удосконаленню порядку надання освітніх, навчально-виховних та інших послуг в інформаційній сфері з метою підвищення культурно-освітнього рівня українського суспільства; підвищення ефективності використання інформаційної продукції для пропаганди культурних і духовних цінностей України, їх популяризації за кордоном; піднесення авторитету вітчизняної журналістики, зокрема шляхом сприяння самоорганізації журналістського середовища, підвищення рівня редакційної незалежності [12]. Хоча цей проект і був відхилений Верховною Радою України, однак зазначені положення не втрачають своєї актуальності для обговорення їх у цій частині нині.

Як зазначають І. Березовська та Д. Русак, державна інформаційна політика має закласти основи для вирішення фундаментальних завдань розвитку суспільства, головними з яких є формування єдиного інформаційного простору

України та її входження у світовий інформаційний простір, гарантування інформаційної безпеки особистості, суспільства й держави. Крім того, велика увага має приділятися формуванню демократично орієнтованої масової свідомості, становленню галузі інформаційних послуг, законодавчому регулюванню суспільних відносин, зокрема пов'язаних з одержанням, поширенням і використанням інформації [13]. Зміст завдань державної інформаційної політики впливає з нових політичних і соціально-економічних умов розвитку країни і накопиченого досвіду реалізації окремих заходів державної політики в галузі створення, поширення і використання інформації та досвіду реалізації інформаційної політики в розвинених державах [14, с. 90].

Висновки. Узагальнюючи, зазначимо, що нині назріло питання про перегляд та вдосконалення положень чинного законодавства України, які регулюють державну інформаційну політику нашої держави. Вважаємо, що альтернативних шляхів щодо вирішення цього питання є декілька:

1) доцільно прийняти окремий нормативно-правовий акт, який регулюватиме державну інформаційну політику України, спрямовану на забезпечення її національної безпеки та захисту прав, свобод і законних інтересів громадян України;

2) внести зміни до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» в частині визначення внутрішніх та зовнішніх напрямів здійснення державної інформаційної політики Україною;

3) внести зміни до Закону України «Про інформацію» в частині закріплення у ст. 3 Закону України «Про інформацію» оновленого визначення поняття «державної інформаційної політики», під яким пропонуємо розуміти законодавчо врегульовану діяльність органів державної влади у сфері внутрішньої та зовнішньої інформаційної політики України, спрямовану на розвиток інформаційних відносин між суб'єктами, які здійснюють збирання, аналіз, формування, використання, поширення, зберігання інформації на підставі пріоритету дотримання прав і свобод людини і громадянина, їх законних інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інформаційна складова державної політики та управління: монографія / Соловйов С.Г. та ін.; за заг. ред. Грицяк Н.В.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Каф. інформ. політики та електрон. урядування. Київ: К.І.С., 2015. 320 с.
2. Нестеряк Ю.В. Державна політика у сфері засобів масової комунікації в умовах суспільних трансформацій в Україні: дис. ... докт. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління»; Національна академія управління при Президентові України. Київ, 2016. 404 с.
3. Куньч З.Й. Універсальний словник української мови. Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2007. 848 с.
4. Нестеряк Ю.В. Державна інформаційна політика: теоретико-методологічні засади: монографія. К.: НАДУ, 2014. 292 с.
5. Конач В.К. Національний інформаційний простір України: проблеми формування та державного регулювання: аналіт. доп. К.: НІСД, 2014. 76 с. (Сер. «Інформаційні стратегії», вип. 2).
6. Марченко О.В. Правові засади державної інформаційної політики. Юридична наука. 2015. № 5. С. 59–64.
7. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 / Президент України. Офіційний вісник Президента України. 2015. № 2. Ст. 154.
8. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-XII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650.
9. Негодченко В. Основні напрями державної інформаційної політики в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 4. С. 77–81.
10. Іванченко Ю.М. Сутність, головні напрями та способи державної інформаційної політики в Україні. Державне управління: теорія та практика. Електронне наукове фахове видання. 2005. № 2. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej2/> (дата звернення: 08.10.2018).
11. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01 липня 2010 р. № 2411-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 40. Ст. 527.
12. Проект Закону України про Концепцію державної інформаційної політики № 7251 від 13 жовтня 2010 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=38772.
13. Березовська І.Р., Русак Д.М. Державна інформаційна політика України та основні напрями її вдосконалення. Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки». 2014. № 4. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/2488 (дата звернення: 08.10.2018).
14. Пахнін М.Л. Принципи, завдання та інструменти державної інформаційної політики України в сучасних умовах. Теорія та практика державного управління. 2014. Вип. 3 (46). С. 87–95.

ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ НЕ ЗА ЦІЛЬОВИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ: ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ ВПЛИВУ

USE OF BUDGET FUNDS NOT FOR THE INTENDED PURPOSE: APPLICATION OF FINANCIAL AND LEGAL MEASURES OF INFLUENCE

Шевчук М.В.,

*аспірант кафедри адміністративного права та адміністративного процесу
Львівського державного університету внутрішніх справ*

У статті досліджено застосування фінансово-правових заходів впливу за використання бюджетних коштів не за цільовим призначенням. Проаналізовано особливості застосування попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства, зупинення операцій з бюджетними коштами, призупинення бюджетних асигнувань, зменшення бюджетних асигнувань, повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету. Запропоновано з переліку бюджетних правопорушень, за які застосовується попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства, виключити п. 24 ч. 1 ст. 116 Бюджетного кодексу України – нецільове використання бюджетних коштів (вимога усунути порушення бюджетного законодавства може бути викладена у рішенні про застосування іншого заходу впливу за нецільове використання коштів).

Ключові слова: нецільове використання, бюджетні кошти, порушення бюджетного законодавства, попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства, зупинення операцій, призупинення бюджетних асигнувань, зменшення бюджетних асигнувань, повернення бюджетних коштів.

В статье исследовано применение финансово-правовых мер воздействия за использование бюджетных средств не по целевому назначению. Проанализированы особенности применения предупреждения о ненадлежащем исполнении бюджетного законодательства с требованием об устранении нарушения бюджетного законодательства, приостановления операций с бюджетными средствами, приостановления бюджетных ассигнований, уменьшения бюджетных ассигнований, возвращения бюджетных средств в соответствующий бюджет. Предложено из перечня бюджетных правонарушений, за которые применяется предупреждение о ненадлежащем исполнении бюджетного законодательства с требованием об устранении нарушения бюджетного законодательства, исключить п. 24 ч. 1 ст. 116 Бюджетного кодекса Украины – нецелевое использование бюджетных средств (требование устранить нарушения бюджетного законодательства может быть изложено в решении о применении другой меры воздействия за нецелевое использование средств).

Ключевые слова: нецелевое использование, бюджетные средства, нарушения бюджетного законодательства, предупреждение о ненадлежащем исполнении бюджетного законодательства, приостановление операций, приостановление бюджетных ассигнований, уменьшение бюджетных ассигнований, возвращение бюджетных средств.

The article investigates the application of financial and legal measures of influence on the use of budget funds not for the intended purpose. The peculiarities of the application of the warning about inadequate implementation of the budget legislation with the requirement to eliminate the violation of the budget legislation, the suspension of operations with budget funds, suspension of budget allocations, reduction of budget allocations, and the return of budget funds to the corresponding budget have been analyzed. Proposed from the list of budget violations, for which a warning is applied about improper implementation of the budget legislation with the requirement to eliminate the violation of budget laws, delete clause 24, part 1, article 116 of the Budget Code of Ukraine – misuse of budget funds (the requirement to eliminate breaches of the budget law may be set out in the decision on the application of another measure of influence for misuse of funds).

Key words: misuse, budget funds, violation of budget legislation, prevention of improper implementation of the budget legislation, suspension of operations, suspension of budget allocations, reduction of budgetary allocations, return of budget funds.

Постановка проблеми. В умовах ринкових відносин, з огляду на обмеженість бюджетних ресурсів, питання забезпечення цільового використання бюджетних коштів в Україні є досить актуальним. За допомогою низки нормативно-правових актів створено систему протидії нецільовому використанню бюджетних ресурсів, однак вважати її ефективною не дають змогу статистичні дані. Так, лише органами Державної аудиторської служби України (далі – Держаудитслужба) у 2017 році на майже 1,5 тис. підприємств, в установах і організаціях встановлено більше 1,6 млрд грн незаконних і не за цільовим призначенням проведених витрат та недостач матеріальних і фінансових ресурсів, зокрема 81 129, 27 грн – по операціях з бюджетними коштами, з яких 42 065,48 грн – загальнодержавні, а 39 063, 79 грн – комунальні ресурси [1].

У системі заходів забезпечення використання бюджетних коштів за цільовим призначенням одна з визначальних ролей відводиться заходам фінансово-правового впливу. Внаслідок застосування призупинення бюджетних асигнувань, зупинення операцій з бюджетними коштами, зменшення бюджетних призначень та інших заходів впливу Держаудитслужбі вдалося відшкодувати нецільових витрат бюджетних коштів на суму 119 802,96 грн (з них 76 906,44 грн – за порушення, виявлені у попередні роки) [1]. Тобто трохи менше половини суми використаних не

за цільовим призначенням коштів вдалося відшкодувати у поточному бюджетному періоді завдяки заходам фінансово-правового впливу, що актуалізує питання дослідження цих заходів у системі правової охорони використання бюджетних коштів.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Окремі заходи впливу за порушення бюджетного законодавства досліджувались у роботах О.П. Гетманець, Е.С. Дмитренко, А.Б. Дмитрик, А.М. Касьяненко, Ю.С. Назара, І.М. Проць, Л.А. Савченко, І.А. Сікорської, В.Д. Чернадчука, Д.С. Шутіліва, Н.Я. Якимчук та інших науковців. Однак комплексного аналізу фінансово-правових заходів впливу за використання бюджетних коштів не за цільовим призначенням з урахуванням сучасного законодавства та правозастовчої практики здійснено не було.

Метою цієї статті є дослідження фінансово-правових заходів впливу за нецільове використання бюджетних коштів та надання пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання їх застосування.

Виклад основних положень. Стаття 119 Бюджетного кодексу України (далі – БК України) передбачає, що нецільовим використанням бюджетних коштів є їх витрачання на цілі, що не відповідають: бюджетним призначенням, встановленим законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет); напрямам використан-

ня бюджетних коштів, визначеним у паспорті бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі) або в порядку використання бюджетних коштів; бюджетним асигнуванням (розпису бюджету, кошторису, плану використання бюджетних коштів). Вважається, що цей перелік є вичерпним та розширеному тлумаченню не підлягає [2]. За цей делікт законодавством передбачено цивільну, дисциплінарну, кримінальну або адміністративну відповідальність фізичних осіб і фінансово-правову відповідальність розпорядників (бюджетні установи) та одержувачів бюджетних коштів (суб'єкт господарювання, громадська чи інша організація, яка не має статусу бюджетної установи). Загалом, фінансово-правова відповідальність за порушення бюджетного законодавства проявляється в обов'язку учасника правових відносин за порушення бюджетного законодавства зазнати примусових заходів впливу організаційного або майнового характеру, застосовуваних у визначеній фінансово-правовими нормами процесуальній формі [3, с. 151]. Щодо відповідальності за використання коштів не за цільовим призначенням, то вона проявляється через застосування таких заходів впливу:

- попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства,
- зупинення операцій з бюджетними коштами,
- призупинення бюджетних асигнувань,
- зменшення бюджетних асигнувань,
- повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 117 БК України попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства застосовується в усіх випадках виявлення бюджетних правопорушень, зокрема й у разі використання коштів не за цільовим призначенням. Суб'єктами застосування цього заходу впливу є всі учасники бюджетного процесу, уповноважені БК України на здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства (Верховна Рада України, комітет Верховної Ради України з питань бюджету, Рахункова палата, Міністерство фінансів України, місцеві фінансові органи, органи Державної казначейської служби та Держаудитслужби, Верховна Рада і Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві ради та їх виконавчі органи, місцеві державні адміністрації, головні розпорядники бюджетних коштів та розпорядники нижчого рівня). Практично застосовують попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства органи Державної казначейської служби, Держаудитслужби та головні розпорядники. При цьому, як зазначає А.М. Касьяненко, цей захід є неефективним і додаткові попередження фактично не мають будь-яких суттєвих наслідків для порушників та жодним чином не впливають на усвідомлення порушниками неправомірності своєї поведінки – про неправомірність їм відомо до вчинення бюджетного правопорушення [4, с. 114]. Це твердження слушне, передусім, щодо випадків нецільового використання бюджетних коштів. Оскільки таке правопорушення вважається одним з найтяжчих (що підтверджується застосуванням за його вчинення кримінальної (адміністративної) відповідальності), то необхідно зупинити операції з бюджетними коштами, призупинити бюджетні асигнування, їх зменшувати чи повертати, а не попереджати учасника бюджетно-деліктного правовідношення. Тому доцільно на законодавчому рівні уточнити коло правопорушень та суб'єктів застосування попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства, виключивши з цього переліку п. 24 ч. 1 ст. 116 – нецільове використання бюджетних коштів (вимога усунути пору-

шення бюджетного законодавства може бути викладена у рішенні про застосування іншого заходу впливу – призупинення бюджетних асигнувань тощо).

Суб'єктами прийняття рішення про застосування інших заходів фінансово-правового впливу є Міністерство фінансів України, органи Державної казначейської служби України, органи Держаудитслужби, місцеві фінансові органи, головні розпорядники бюджетних коштів у межах встановлених їм повноважень.

Зупинення операцій з бюджетними коштами полягає у зупиненні будь-яких операцій із здійснення платежів з рахунку розпорядника чи одержувача бюджетних коштів, який їх використав не за цільовим призначенням. Відповідно до Порядку зупинення операцій з бюджетними коштами, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 21 від 19 січня 2011 р. [5], зупиненню підлягають операції на рахунках розпорядників (одержувачів) лише за бюджетною програмою (кодом тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів), за якою виявлено порушення вимог бюджетного законодавства. Однак у разі виявлення нецільового використання коштів за захищеними статтями, операції за такими рахунками зупиненню не підлягають. Також не підлягають зупиненню операції щодо: виконання рішень органів, яким відповідно до закону надано право стягнення коштів; сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) і єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Виконання цього заходу впливу здійснюється шляхом повернення органами Державної казначейської служби розпорядникові або одержувачу без виконання платіжних доручень, поданих для здійснення платежів з рахунків, на яких зупинені операції з бюджетними коштами. Слід відзначити, що незалежно від застосування цього заходу реєстрація нових бюджетних зобов'язань розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів проводиться без обмежень в установленому законодавством порядку.

У разі нецільового використання бюджетних коштів розпорядником (одержувачів бюджетних коштів наказом Міністерства фінансів України від 2 серпня 2018 року № 665 «Про затвердження Змін до Порядку призупинення бюджетних асигнувань» [6] виключено із переліку осіб, до яких застосовується призупинення бюджетних асигнувань, оскільки бюджетними асигнуваннями є повноваження лише розпорядника) застосовується призупинення бюджетних асигнувань, що передбачає припинення повноважень на взяття бюджетного зобов'язання на відповідну суму на строк від одного до трьох місяців у межах поточного бюджетного періоду шляхом внесення змін до помісячного розпису асигнувань загального фонду бюджету або помісячного розпису спеціального фонду бюджету (плану асигнувань загального фонду бюджету або плану спеціального фонду бюджету та помісячного плану використання бюджетних коштів закладу вищої освіти, наукової установи або закладу охорони здоров'я). Бюджетні асигнування призупиняються з 1-го числа місяця, наступного за датою прийняття рішення про призупинення бюджетних асигнувань в обсязі, що дорівнює 50 відсоткам асигнувань, затверджених у плані асигнувань загального фонду бюджету або плані спеціального фонду бюджету розпорядника бюджетних коштів за скороченою економічною класифікацією видатків бюджету і класифікацією кредитування бюджету та помісячному плані використання бюджетних коштів закладу вищої освіти, наукової установи або закладу охорони здоров'я за відповідними показниками на цей період, за винятком асигнувань, передбачених за захищеними видатками, визначеними БК України [7].

На підставі аналізу нормативних актів, що регламентують зупинення операцій з бюджетними коштами та призупинення бюджетних асигнувань, слід підтримати

думку Ю.С. Назара, що основною метою застосування цих заходів є припинення правопорушення, примушення порушника бюджетного законодавства усунути відповідні порушення та не допускати їх у майбутньому. Відшкодування ж шкоди, заподіяної державному чи місцевим бюджетам нецільовим використанням коштів, здійснюється шляхом зменшення бюджетних асигнувань чи повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету [8, с. 123].

Також лише щодо розпорядників бюджетних коштів застосовується зменшення бюджетних асигнувань. Цей захід впливу передбачає позбавлення повноважень на взяття бюджетного зобов'язання на відповідну суму на строк до завершення поточного бюджетного періоду. Рішення про зменшення бюджетних асигнувань головному розпоряднику коштів державного бюджету приймає Міністр фінансів, головному розпоряднику коштів місцевого бюджету – керівник місцевого фінансового органу, розпоряднику бюджетних коштів нижчого рівня – головний розпорядник коштів відповідного бюджету. Виконання рішення здійснюється шляхом внесення змін до розпису бюджету (кошторису) в частині фактичного зменшення обсягу бюджетних асигнувань на суму вчиненого порушення бюджетного законодавства та у разі необхідності з подальшим внесенням змін до Закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет). Рішення про зменшення бюджетних асигнувань приймається за кодами економічної класифікації видатків бюджету та класифікації кредитування бюджету та відповідною бюджетною програмою (кодами тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів), за якими встановлено порушення бюджетного законодавства, крім бюджетних асигнувань за захищеними видатками відповідного бюджету.

У разі встановлення фактів вчинення порушень бюджетного законодавства за захищеними видатками бюджету, а також, якщо на момент прийняття рішення про зменшення бюджетних асигнувань обсяг невикористаних бюджетних асигнувань за відповідними кодами економічної класифікації видатків бюджету та класифікації кредитування бюджету та бюджетною програмою (кодами тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів) недостатній для зменшення бюджетних асигнувань, рішення про зменшення бюджетних асигнувань приймається за іншими кодами економічної класифікації видатків бюджету та класифікації кредитування бюджету за такою чи іншою бюджетною програмою (кодами тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів). У разі встановлення факту порушення бюджетного законодавства за спеціальним фондом відповідного бюджету рішення про зменшення бюджетних асигнувань приймається за загальним фондом. Якщо розпорядник бюджетних коштів утримується винятково за рахунок коштів спеціального фонду відповідного бюджету, то рішення про зменшення бюджетних асигнувань у такому разі приймається за бюджетними асигнуваннями спеціального фонду відповідного бюджету [9].

Єдиний захід фінансово-правового впливу, який застосовується лише за нецільове використання бюджетних коштів, – повернення цих коштів до відповідного бюджету. До одержувачів бюджетних коштів він застосовується у випадках будь-якого нецільового використання коштів, а до розпорядників – у разі використання субвенції не за цільовим призначенням. Підставою для повернення коштів до відповідного бюджету є акт ревізії, складений органом, уповноваженим здійснювати контроль за дотриманням бюджетного законодавства, у якому зафіксовано факт нецільового використання субвенції розпорядником бюджетних коштів або нецільового використання бюджетних коштів їх одержувачем. Виконуючи цей захід впливу, контролюючий

орган надсилає вимогу до розпорядника про повернення до відповідного бюджету використаної ним не за цільовим призначенням суми субвенції або вимогу до одержувача про повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету в сумі, що використана ним не за цільовим призначенням. Розпорядник, який допустив нецільове використання субвенції, самостійно виконує вимогу протягом 10 робочих днів після її надходження. Протягом одного робочого дня після виконання вимоги розпорядник бюджетних коштів інформує контролюючий орган, який надіслав йому вимогу, про її виконання та подає копію документа, який підтверджує перерахування до відповідного бюджету сум субвенції, використаних не за цільовим призначенням. У разі ж невиконання розпорядником вимоги протягом відповідного строку контролюючий орган у межах своєї компетенції приймає або ініціює прийняття рішення про зупинення операцій з бюджетними коштами або призупинення бюджетних асигнувань на період до виконання вимоги чи до її скасування.

Протягом 10 робочих днів після надходження вимоги одержувач зобов'язаний перерахувати зазначену у вимозі суму за рахунок власних (небюджетних) коштів у дохід загального фонду відповідного бюджету за кодом бюджетної класифікації доходів «Інші надходження», а також проінформувати про виконання вимоги контролюючий орган, який надіслав йому вимогу, та розпорядника бюджетних коштів, до мережі якого включений (або включався у попередньому бюджетному періоді) одержувач бюджетних коштів. У разі невиконання одержувачем бюджетних коштів вимоги контролюючий орган звертається в установленому порядку до суду щодо стягнення з одержувача у дохід відповідного бюджету коштів у сумі, яка була використана ним не за цільовим призначенням [10].

Висновки. У механізмі правової охорони відносин щодо використання бюджетних коштів важливе значення мають фінансово-правові заходи впливу. На відміну від кримінально-правових чи адміністративно-правових, ці заходи застосовуються до юридичних осіб – учасників бюджетного процесу (бюджетних установ, суб'єктів господарювання, громадських чи інших небюджетних організацій). Вони різняться як за уповноваженими органами публічної влади, які їх застосовують, так і за суб'єктом, до яких вони застосовуються (розпорядники чи одержувачі бюджетних коштів), так і за суттю та метою впливу. Якщо зупинення операцій з бюджетними коштами у разі їх нецільового використання та призупинення бюджетних асигнувань застосовуються як правоприпиняючі заходи (з метою припинення порушення бюджетного законодавства), то зменшення бюджетних асигнувань і повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету – як правовідновлювальні (з метою відшкодування шкоди, заподіяної бюджету використанням коштів не за цільовим призначенням). Що ж до попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства, то застосування цього заходу у разі нецільового використання бюджетних коштів значного ефекту немає, ні профілактичного, ні каральної функції у повному обсязі не виконує. Тому пропонуємо з переліку бюджетних правопорушень, за які застосовується попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства, виключити п. 24 ч. 1 ст. 116 БК України – нецільове використання бюджетних коштів (вимога усунути порушення бюджетного законодавства може бути викладена у рішенні про застосування іншого заходу впливу за нецільове використання коштів).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Звіт про результати роботи Державної аудиторської служби України, її міжрегіональних територіальних органів та управлінь в областях за 2017 рік. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/132210;jsessionid=1F041AECE86D3AB3495BCDB56C08A807.app2>
2. Рішення Кіровоградського окружного адміністративного суду у справі № 811/1203/18 від 12 жовтня 2018 року. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77079995>
3. Назар Ю.С., Проць І.М. Адміністративна та фінансово-правова відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 172 с.
4. Касьяненко А.М. Фінансова відповідальність за порушення бюджетного законодавства: дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь, 2015. 209 с.
5. Про затвердження Порядку зупинення операцій з бюджетними коштами: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 січня 2011 року № 21. Офіційний вісник України. 2011. № 4 (2). Ст. 205.
6. Про затвердження Змін до Порядку призупинення бюджетних асигнувань: Наказ Міністерства фінансів України від 2 серпня 2018 року № 665. Офіційний вісник України. 2018. № 73. Ст. 2455.
7. Про затвердження Порядку призупинення бюджетних асигнувань: Наказ Міністерства фінансів України від 15 травня 2002 року № 319. Офіційний вісник України. 2002. № 23. Ст. 1137.
8. Назар Ю.С. Фінансово-правова протидія нецільовому використанню бюджетних коштів як захід боротьби з корупцією: тези міжнародної науково-практичної конференції «Протидія корупції: європейський досвід та українські реалії» (Львів, 20–21 квітня 2012 р.). Львів: ЛьвДУВС, 2012. С. 121–124.
9. Про затвердження Порядку зменшення бюджетних асигнувань розпорядником бюджетних коштів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2011 року № 255. Офіційний вісник України. 2011. № 20. Ст. 832.
10. Про затвердження Порядку повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету в разі їх нецільового використання: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 грудня 2010 року № 1163. Офіційний вісник України. 2010. № 98. Ст. 3480.

УДК 342.9

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

FEATURES OF COMMUNICATIVE CULTURE OF POLITICAL EMPLOYEES

Ярошенко Д.Ю.,
*магістрант кафедри адміністративного,
 господарського права та фінансово-економічної безпеки
 Навчально-наукового інституту права
 Сумського державного університету*

Стаття присвячена розгляду питань у сфері професійного мовлення працівників поліції, розглянуті доктринальні підходи до визначення комунікативної культури. У статті розглянуто базові положення, що регулюють відносини спілкування поліцейських як серед колеґ, так і у сфері службової діяльності. Наведено основні вимоги до службової етики спілкування поліцейських крізь призму кадрового підбору кандидатів та сумлінного ставлення поліцейських до своїх посадових обов'язків.

Ключові слова: комунікативна культура, винагорода, суддівська винагорода, договірне регулювання заробітної плати.

Статья посвящена рассмотрению вопросов в сфере профессиональной речи работников полиции, рассмотрены доктринальные подходы к определению коммуникативной культуры. В статье рассмотрены основные положения, регулирующие отношения общения полицейских как среди коллег, так и в сфере служебной деятельности. Приведены основные требования к служебной этике общения полицейских сквозь призму кадрового подбора кандидатов и добросовестного отношения полицейских к своим должностным обязанностям.

Ключевые слова: коммуникативная культура, вознаграждение, судебское вознаграждение, договорное регулирование заработной платы.

The article is devoted to the consideration of issues in the field of professional broadcasting of police officers, considered doctrinal approaches to defining a communicative culture. The article deals with the basic provisions governing the relations of police communication both among colleagues, and in the sphere of official activity. The basic requirements for the official ethics of communication of the police through the prism of the recruitment of candidates and the conscientious attitude of the police to their official duties are given.

Key words: communicative culture, remuneration, judicial remuneration, contractual regulation of wages.

Постановка наукової проблеми. Комунікативна культура поліцейських безпосередньо залежить від їх загального розвитку, рівня культури, зокрема правової, широти світогляду, формування в особистості певних моральних якостей. Нарешті, але не менш важливо, ми приділяємо особливу увагу тому факту, що, перебуваючи на передньому краї боротьби зі злочинністю, правоохоронці мають діяти як моральний стандарт, бути прикладом для дотримання соціальних та етичних норм. З огляду на це Міністерство внутрішніх справ України неодноразово наголошувало на необхідності підвищення якості роботи із поліцейськими, навчання працівників у дусі поважного ставлення до норм моралі, підвищення їх рівня загальної й професійної культури, службової етики.

Ці питання є актуальними не лише для органів Нацполіції України, а й для представників поліції різних країн

світу. Де, за даними закордонного досвіду, велика увага приділяється професійним навичкам працівників правоохоронних органів, наявності не тільки професійних знань, навичок та здібностей, але також певних соціальних навичок, серед яких найбільш важливими є вміння спілкуватися, вирішувати конфліктні ситуації та ін.

Мета статті – проаналізувати стан комунікативної культури працівників органів поліції у сфері професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Найважливішими філософськими ідеями та категоріями є людина, гуманізм, справедливість, культура, етика, менталітет, професіоналізм, компетентність, спілкування. Поліцейській мусить постійно керувати своєю діяльністю для забезпечення конституційних прав та свобод людини та вдосконален-